

"שחרור באמצעות שמיעה". תנועה חזרתית צילום: גוני ריסקין

מוזיקה קלאסית

מי אמר שאי אפשר לחבר אופרה, משחקי מחשב ורוחניות טיבטית?

"שחרור באמצעות שמיעה/שוניאטה" משלב בין אנימציה, מוזיקה חיה, פסקול מוקלט וטקסט מתוך "ספר המתים הטיבטי". התוצאה היא חוויה ייחודית ממישורי תודעה שונים, אך גם מכבידה, שספק אם תעבוד בהקלטה

עקוב

אמיר מנדל
07 ביולי 2021

ערב מבלבל קצת אמש (שלישי) ב"תיבה" ביפו. מאמץ מושקע ומעניין לחבר עולמו שונים — אופרה, מולטימדיה, משחקי מחשב — הניב תוצאה שהיא ברובה יפה ולרגעים אפקטיבית מבחינה רגשית. היא אינה מתלכדת לכלל חוויה אמנותית שאפשר להגדיר אותה או להתרגש ממנה עד תום, ועם זאת, היא מותירה זיכרון.

מיסודה, אופרה היא אמנות רבת-תחומית. גם במתכונתה המסורתית, על במה, היא משלבת מוזיקה, תיאטרון, ריקוד ותנועה. ככל שהטכנולוגיה מתקדמת, נוספים לה יסודות של אמנות וידאו, תאורה ופעלולים אלקטרוניים. באופן טבעי, הפקות אופרה נדדו גם לקולנוע, שהשידוך בין שלל האפשרויות שלו לבין עולם הדימיון העשיר של האופרה נראה לעתים מוצלח יותר ממה שמאפשרת הבמה.

דגנית אליקים ושחר סריג. היתוך של אופרה לתוך תבניות של משחק מחשב. צילום: גוני ריסקין

"עבדתי עם סופרסטארים. היום להיות מקצוען זה גם להיות נחמד"

האם זו האופרה הלהט"בית הראשונה

"שחרור באמצעות שמיעה/שוניאטה", שיצרו המלחינה ואמנית הסאונד דגנית אליקים והאמן שחר סריג, מכווננת לצעד הבא: חיבור בין אופרה לבין תבניות שהתפתחו בעולם הממוחשב — ובמקרה הספציפי כאן, היתוך של אופרה לתוך תבניות של משחק מחשב. מתקבלת יצירה שהממדים המוזיקליים והחזותיים שלה משולבים, ובמידת מה גם אינטראקטיבית: המוזיקה מגיבה להתרחשות החזותית.

זה נשמע מסובך, ומן הסתם אכן מאוד מאתגר עבור המבצעים, אבל מנקודת מבטו של הצופה, אמש ב"תיבה" ביפו האתגרים היו פחות מורכבים, שכן המאמץ של היוצרים מניב יצירה קוהרנטית ושנוח יחסית לעקוב אחריה. זוהי יצירה בחמישה פרקים, שכולם כוללים אנימציה מוקרנת ופסקול אלקטרוני. בראשון ובחמישי אלה הרכיבים היחידים. בפרקים האמצעיים מצטרפים נגנים, אחד בכל פרק: ענבר סלומון בחלילי בארוק, תומר גלילי בכלי הקשה בטכניקות מורחבות, וניתאי לוי בבס קלרינט. נגן הבס קלרינט בפסקול המוקלט היה יוני סילבר.

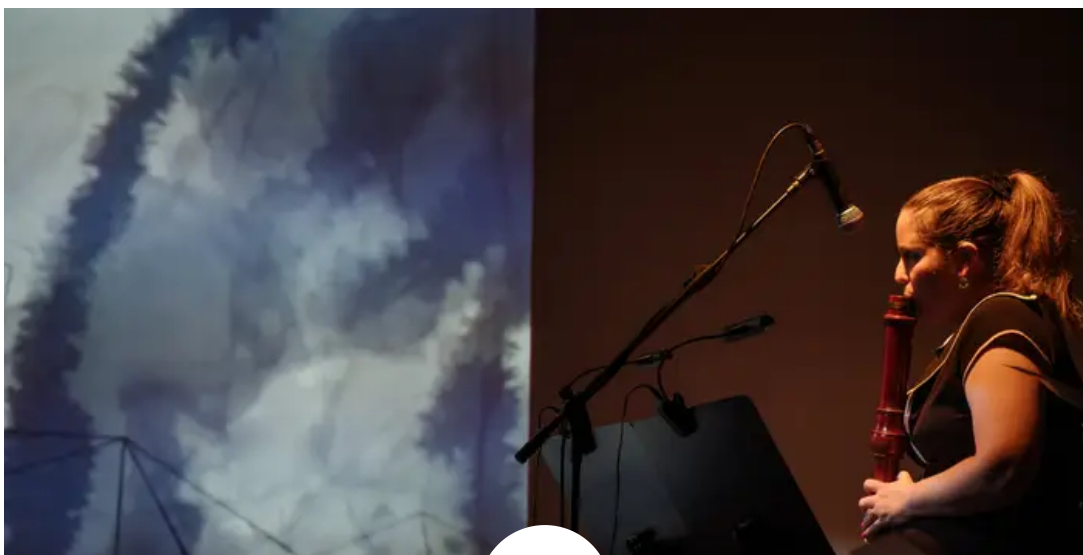

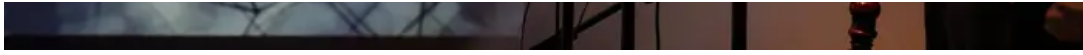
אנימציה מתוך "שחרור מתוך שמיעה". האם זו אילוסטרציה לטקסט של "ספר המתים הטיבטי"? צילום: שחר סריג

הטקסט של האופרה לקוח מ"ספר המתים הטיבטי" ופרקיה הם הימים שאחרי המוות, בהם מצופה שהטקסט מהספר יושמע למת שנשמתו נודדת לקראת גלגולה הבא, שכן לפי האמונה חוש השמיעה שלו ממשיך להיות פעיל. הטקסט מופיע במהלך הפרקים בפסקול המוקלט. כמו כן, יש טקסט שהושמע מפי קריינית, ענת פיק, ושמפריד בין הפרקים. עוד מפרידים בין הפרקים קטעי אנימציה קצרים שבהם דמויות של בובות. מלוות בצ'מבלו.

התוצאה, לפחות בהופעה החיה, נחוות כמו מישורי תודעה שונים. המבצעים הנוכחים בעולם נתפשים כעין קרובים שעסוקים בליווי המת. והצופים כמי שבאו לסוג של ניחום אבלים. הבובות שבאנימציה הן מעין "אוספי נשמות", בעוד שהאנימציה המוקרנת לאורך הפרקים והפסקול המוקלט מייצגים את התודעה של המת. התנועה המשותפת של הרכיבים אסוציאטיבית, מדיטיבית, ובאופן מוזר סטטית ותזזיתית בעת ובעונה אחת. הצלחתה, בחלק הראשון של האופרה, היא יצירה חוויה מסתורית ולרגעים מפחידה. היצירה מתקדמת מפרק לפרק בהיגיון שהולם את "ספר המתים" — התשתית נשאר סטטית והנגן משנה אלמנטים בתוך החוויה המוזיקלית. תנועה בתוך עולם איטי של מוות. למרות ההיגיון הפנימי המוצק, ההאזנה ליצירה שהיא חזרתית כל כך — מבחינה חזותית ובעיקר מוזיקלית — הכבידה עליו לאורך הערב. נותר ספק אם מה שחווינו הוא יצירת אמנות שיש לה אחיזה ותוקף כשלעצמה, או אילוסטרציה לטקסט של "ספר המתים הטיבטי".

"שחרור באמצעות שמיעה". יצירה שמאתגרת את המבצעים צילום: גוני ריסקין

ספק אם הגרסה המוקלטת, או גרסת משחק המחשב, של "שחרור באמצעות שמיעה" — שוניאטה" תעבוד מבחינתי. דווקא באופרה שמבוססת על פלטפורמה של משחקי מחשב, ליבת החוויה תלויה להבנתי בקיומה של הופעה חיה. ספק גם אם יהיה ריבוי של הופעות חיות שיבטיחו ליצירה אריכות ימים. ועל אף הכל, זה ניסיון מעניין שיגרום לי להמשיך ולעקוב אחרי עבודתם של היוצרים.

- פרסומת -

"שחרור באמצעות שמיעה/שוניאטה". אופרה אודיו-ויזואלית מאת דגנית אליקים ושחר סריג, בעיצוב יותם נוי. "התיבה", יפו.

פרסומת: האנג'לים מגיעים לאקדמיה: מה הופך אנג'ל טוב למצוין?